

Băile Săcelu

**LIDIA ANIȚEI, PETRE GHERGHE,
ILIE HUICA, ION LĂCEANU,
ALEX. IONESCU, MAREȘ SINCAN**

1. AȘEZARE GEOGRAFICĂ. Pentru a înlesni orientarea către localitatea Săcelu, se impune descrierea poziției acesteia față de centrele urbane importante și a ansamblului geografic în care aceasta este cuprinsă.

Stațiunea balneoclimatică Săcelu este situată în zona Subcarpaților Meridionali cuprinsă între Jiu și Olteț, la altitudinea de 340 m, între dealuri acoperite cu pomi fructiferi, păduri de fag și stejar și chiar cu culturi de viță de vie.

Un renumit profesor universitar, trecînd odată prin regiune și observînd versanții văii Blahnița atît de abrupti și impunători, precum și alcătuirea geologică atît de variată, s-ar fi exprimat: „Ne aflăm într-un peisaj de munte, în plină zonă de dealuri subcarpatice”. Și profesorul avea dreptate.

Nu numai că la Săcelu, dealurile prezintă înălțimile cele mai mari, dar regiunea este delimitată la nord și la sud de zone depresionare care contribuie și mai mult la reliefarea zonei Săcelu.

Dealul Săcelu, cu altitudine absolută de 503 m, este situat la vest de valea Blahniței, fiind un deal asimetric, cu versantul estic mai abrupt decît cel vestic. Dealul Ciocadia, situat la est de Băile Săcelu, prezintă o orientare nord-sud, avînd altitudinea de 579 m.

Valea Blahnița traversează stațiunea de la nord la sud, fiind îngustă și lipsită de terase, prezentînd o pantă de 15%. Către sud, Blahnița prezintă un nivel de terasă săpat în terasele mai vechi ale Gilortului.

Stațiunea este situată pe drumul județean 661, la 7 km nord de DN 67 Tîrgu-Jiu — Rîmnicu Vîlcea, la o distanță de 32 km nord-est de Tîrgu-Jiu și la aproximativ 80 km vest de

Râmnicu Vilcea. În zonă se mai poate ajunge și de la gara C.F.R. Tîrgu-Cărbunești, situată la aproximativ 20 km sud-vest de stațiunea Săcelu.

2. DATE CLIMATICE. Datorită faptului că factorii climatici acționează aproximativ constant pe suprafețe întinse, vom prezenta mai întâi caracterizarea climatică generală a întregului județ Gorj.

Clima Gorjului este temperat continentală, cu influențe sudmediteraneene în estul și vestul județului. Munții Parîng și Vîlcân alcătuiesc un puternic paravan pentru vînturile reci din nord-est; astfel încît zonele depresionare și dealurile subcarpatice beneficiază de un climat blînd în timpul iernii, la care se adaugă și masele de aer sudice și sud-vestice care imprimă regiunii temperaturi moderate și precipitații abundente. Suprafețele calcaroase din zona Tismana — Runcu — Schela și Novaci — Polovragi, avînd un albedou redus, fac să crească temperatura mediului înconjurător în timpul verii.

Climatul de adăpost al văilor transversale pe direcția circulației maselor de aer rece din est, oferă condiții prielnice pentru menținerea unor temperaturi mai ridicate pe interfluvii, fapt care contribuie la păstrarea pe versanți a vegetației termofile ca : alunul turcesc, castanul comestibil, li-liacul sălbatic și mojdreanul.

Regiunile depresionare și de dealuri prezintă un climat submediteranean în care se înregistrează inversiuni de temperatură care favorizează formarea mai timpurie a brumei, poleiului, zăpezii și dispariția mai tîrzie a acestora.

Temperatura medie anuală în zona depresionară înregistrează valori medii de 10°C iar în zona dealurilor subcarpatice 11°C. Media temperaturii lunii ianuarie este de -1,5°C, iar a lunii iulie de 20,7°C. Toamna se produce un fenomen foarte interesant în sensul că după 25 octombrie începe sezonul ploilor de toamnă, temperatura scade dar rămîne pozitivă în mare parte și din luna decembrie. La Tîrgu-Jiu, intervalul de zile cu temperatură pozitivă este de 300, rămînînd doar 65 zile cu temperaturi posibile sub 0°C.

Precipitațiile prezintă o valoare medie de 880 mm în zona depresionară și 1 200 mm în zona muntoasă, cea mai mare cantitate de precipitații căzînd în lunile mai și iunie, cele mai puține fiind înregistrate în ianuarie și iulie. Timpul ploios de primăvară și toamnă se datorează ciclonilor din Marea Mediterană. Pentru zonele depresionare și pentru dealuri, numărul zilelor cu ploaie este de 100, iar al celor cu

nînsoare este de 20. Referitor la regimul vînturilor care bat pe teritoriul județului Gorj se constată că frecvența acestora este mai mare. Numărul zilelor calme reprezintă 51,6% iar în restul zilelor bat vînturi de diferite intensități. Vînturile care bat din sud au o direcție estică, iar în zona depresionară predomină vînturile care bat din nord-vest. Cele mai frecvente vînturi sînt: Austrul, Crivățul și Băltărețul. Austrul bate dinspre vest și nord-vest, aducînd mase de aer rece și uscat; Crivățul aduce mase de aer din direcția estică, provocînd scăderea temperaturii aerului, fiind urmat de zile senine și geroase iarna; vara aduce mase de aer încălzit. Băltărețul bate dinspre sud și sud-est, aducînd ploi abundente, uneori sub formă de averse.

Pentru zona Săcelu, media anuală a temperaturii este de 9,5°C, temperatura medie a lunii iulie fiind de 20°C, iar cea a lunii ianuarie de -20°C. Nebulozitatea medie anuală este de 5,5 cu un număr mediu anual de 70 zile senine și 90 zile acoperite. Durata de strălucire a soarelui însumează circa 2 050 ore anual.

Umiditatea relativă a aerului este de 76%, precipitațiile atmosferice întrunind anual în medie 800 mm; numărul mediu anual de zile cu precipitații este de 125, iar numărul zilelor cu strat de zăpadă este de 60. Vînturi predominante din est și nord-est. Ionizarea aerului este medie, realizîndu-se 88—1000 ioni/cm³ aer, raporturi predominant subunitare, deci cu o ușoară predominanță a aeroionizării negative.

Radiația solară globală înregistrează valori mai mari de 122,5 kcal/cm² an, în sudul județului, și valori sub 110 kcal/cm² an, în nord.

Toate aceste caracteristici încadrează Băile Săcel printre stațiunile de bioclimat sedativ, de crutare cu nuanțe de stimulare.

3. MĂRTURII ARHEOLOGICE ȘI ISTORICE. Spațiul carpato-danubiano-pontic a oferit din cele mai îndepărtate vremuri condiții optime dezvoltării omului și societății omenești. Mărturie stau în acest sens descoperirile arheologice făcute pe întreg teritoriul patriei noastre, descoperiri care au o vechime de aproape două milioane de ani și atestă existența omului primitiv și în aceste părți ale Europei. Concludente sînt uneltele descoperite în țara noastră, pe Valea Oltului, a Argeșului și a afluenților acestora cît și cele de pe riul Galbenul de la Baia de Fier. Aici, în Peștera Muierilor — ca să ne referim numai la județul Gorj — s-au identificat urme de cul-

tură materială aparținând omului primitiv din epoca paleolitică, adică a pietrei vechi, neșlefuite, care începe aproximativ pe la 1 000 000, sau chiar mai devreme, î.e.n. și durează pînă pe la circa 5 500 î.e.n.

Pe teritoriul comunei Săcelu cele mai vechi urme ale locuirii umane datează din **epoca neolitică** (circa 5 500 — 2 200 î.e.n.), perioadă cînd pe aceste meleaguri s-au așezat, probabil, cele dintîi comunități, atrase de condițiile de viață prielnice oferite de microclimatul relativ blînd existent aici cît și de configurația geografică a terenului. Descoperirile întîmplătoare au scos la iveală diverse unelte din piatră, ciocane, topoare, fragmente de piatră de rîșniță etc.

După modul de fixare a cozii unelte de piatră se grupează în două categorii : **unelte neperforate**, prevăzute pentru fixarea cozii cu o șanțuire perpendiculară pe axul longitudinal al piesei și **unelte perforate**.

Din prima categorie a fost descoperit un topor (topor-ciovan în punctul „Chiciora”, executat dintr-o rocă de culoare cenușie cu puncte de culoare cafenie. Este semișlefuit și are pentru fixarea cazii o șanțuire perpendiculară pe axul longitudinal al piesei. Muchia, inițial, a fost păstrată în secțiune, cu suprafața puternic arcuită, actualmente cu un colț distrus datorită folosirii. Lungimea atinge 16,3 cm (fig. 1). Cronologic toporul a fost atribuit culturii Coțofeni.¹

Unelte asemănătoare aparținînd cronologic perioadei de trecere de la neolitic la bronz sau chiar epocii bronzului se găsesc și în colecțiile Școlii generale din Săcelu, unde există organizat un interesant și documentat punct muzeistic cu exponate de istorie și etnografie locală.

Și **epoca bronzului** (circa 2 000—1 200/1 100 î.e.n.) este bine reprezentată pe teritoriul localității Săcelu. Amintim în acest sens mărturiile arheologice identificate în punctul „Jidovii”, pe platoul din spatele fîntîinii „Jidovul”, unde se presupunea, de către istoricii mai vechi, că ar exista castrul roman. Săpăturile efectuate au infirmat existența castrului dar au scos la iveală o așezare din epoca bronzului, reprezentată de resturi de locuință și ceramică. Un alt punct arheologic a fost semnalat pe malul stîng al rîului Blahnița, în extremitatea de sud a comunei pe locul numit de localnici „Turița”, de unde au fost culese, de la suprafața solului, fragmente ceramice specifice acestei epoci istorice. Pe locul numit „La hotar”, existent la extremitatea de vest a satului Hăiești, efectuîndu-se un sondaj arheologic de informare au fost scoa-

se la iveală resturile unei așezări din perioada de început a epocii bronzului. (Săpăturile efectuate în anul 1978 de P. Gherghe și E. Bărăgan. Inedit).

Epoca fierului a fost împărțită de specialiști în : a) **prima vîrstă a fierului**, denumită și Hallstatt (circa 1 200/1 100 — 450/300 î.e.n.) și b) **a doua vîrstă a fierului**, cunoscută și sub numele de Latene (circa 450/300 î.e.n. — sec. I e.n.). Aceasta din urmă corespunde, în general, pe teritoriul patriei noastre, cu civilizația geto-dacică. Din această perioadă există o descoperire foarte importantă pe teritoriul satului Magherești, comuna Săcelu. Este vorba de un tezaur monetar compus din 27 de piese. În urma investigațiilor făcute s-a putut stabili că în tezaur există două tipuri de monede : tipul A-dîncata — Mănăstirea și tipul Rădulești — Hunedoara. Primului tip i-au fost atribuite 16 monede toate cu profilul ușor concav-convex, ca rezultat al tehnicii avansate de batere. Diametrul lor variază între 21—23 mm, iar greutatea între 6,70—8,45 g. Tipului monetar Rădulești — Hunedoara i-au fost atribuite 11 monede, al căror diametru variază între 26—29 mm, iar greutatea între 7,92—10,45 g.² Lotul de monede din primul tip a fost datat către mijlocul secolului al II-lea î.e.n. și primele 2—3 decenii ale celei de a doua jumătăți a aceluiași veac. Monedele din cel de al doilea tip au fost datate între 150—70 î.e.n. și sînt caracteristice monetăriei geto-dacice tîrzii din zona intracarpatică.

În concluzie, tezaurul de monede de la Magherești — dacă nu cumva este rezultatul juxtapunerii a două tezaure — este foarte important, deoarece el aduce o serie de elemente noi în legătură cu aria de răspîndire a monedelor de tip A-dîncata — Mănăstirea și în special Rădulești — Hunedoara, care pînă în prezent nu au mai fost întîlnite la sud de Carpați.

Toate acestea ne determină să afirmăm că civilizația geto-dacică s-a evidențiat și la Săcelu printr-o intensă locuire și de lungă durată. De asemenea, cu argumente teoretice, susținem că geto-dacii de aici au cunoscut și utilizat apele minerale înainte de venirea romanilor. Sîntem convinși că cercetările viitoare vor aduce dovezi plauzibile în sprijinul acestei afirmații.

Epoca romană este foarte bine atestată pe teritoriul comunei Săcelu. Astfel, încă de la sfîrșitul secolului XIX Grigore Tocilescu semnală vestigii de epocă romană în punctul „Jidovii” precizînd că au fost descoperite resturi de ziduri,

țigle, fragmente ceramice, ruine pe o suprafață de 20×20 m, provenind probabil de la **therme (băile romane)**, o monedă de la împăratul Traian și alta de la Antoninus Pius. De asemenea, amintește și de existența unui castru roman. Tot referitor la acest punct arheologic, într-un manuscris păstrat de la Polonic, se semnalau urme de zidărie pe o mare suprafață de teren, sarcofage pietre sculptate, figurine din lut, o statuie din piatră, săgeți zăbale etc.

Dintr-un raport al lui Tocilescu, datat 1907, rezultă că pe raza satului Magherești s-au descoperit monede romane, resturi de băi, pietre sculptate și trei statui din piatră. Tot pe raza satului au mai fost găsite o bază de stelă funerară, partea superioară a unei alte stele, un coronament de mormânt cu doi lei și un coronament de stelă funerară.

Coronamentul de monument funerar reprezintă doi lei așezați în direcții opuse, cu capul întors înainte și cu gura întredeschisă. Între cei doi lei este un con de pin (fig. 2). În partea inferioară plinta este prevăzută, în centru, cu un orificiu destinat fixării pe stelă. Tot aici a fost descoperită jumătatea din stînga a unui alt coronament funerar. Ca și la precedentul este reprezentat un leu orientat spre stînga, cu capul întors înainte. În spatele lui se observă un fragment din conul de pin. Ambele piese au fost lucrate din marmură și atribuite de Gr. Tocilescu secolului al III-lea al erei noastre. Ele se păstrează în colecțiile Complexului muzeal județean Dolj, Craiova.

Un alt coronament de monument funerar descoperit cu mulți ani în urmă s-a păstrat în colecțiile Complexului muzeal județean Gorj, din Tîrgu-Jiu. El reprezintă, ca și cele două monumente funerare precedente, doi lei adosați, cu capul întors înainte și gura întredeschisă. Între cei doi lei se va vedea un cap uman, cu fața bucălată, încadrată de o barbă bogată, iar părul formează, pe frunte, niște bucle. Ochii sînt închiși, simbol al somnului etern. Urechile sînt încadrate de o pereche de cornițe răsucite, permițînd identificarea zeului egiptean Ammon. Pe partea superioară a capului, care este plată, se găsește, ca și la cei doi lei, o cavitate dreptunghiulară, de cîțiva centimetri, care servea probabil la fixarea unui con de pin. După toate aceste caracteristici, monumentul poate fi atribuit cronologic secolului II al erei noastre. Deci, coronamentul de monument funerar din Muzeul Gorjului și care credem că provine din satul Magherești, ar

fi primul cunoscut pînă acum în Dacia Inferior și oricum al șaptelea din Dacia (fig. 3).

Toate aceste monumente funerare au fost descoperite în punctul numit de localnici „Grui”, aflat la est de sediul CAP.

O inscripție deosebit de importantă, care s-a descoperit la Săcelu, este cea săpată în piatră din ordinul lui Marcus Tiberius Marcianus, drept recunoștință zeilor medicinei și farmaciei — Aesculap și Hygia — pentru efectul binefăcător al apelor.

Inscripția a fost publicată de Al. Ștefulescu care precizează că ea a fost descoperită „în Blaniță”.

Textul în limba latină cu completările dintre paranteze este următorul :

„Aes [culapi] o
et H [ygi] ae,
M. [Tiber] ius
[Mar] cian [us]
v [otum] l [ibens] [m [erito] s[olvit]]“

În limba română acesta s-a tradus astfel : „Lui Aesculap și Hygia, M. Tiberius Marcianus i-a pus închinare cu dragă inimă după merit”.

Băi reci folosite de romani, în Oltenia, se cunosc la Bala în județul Mehedinți.³

O altă inscripție funerară, în stare fragmentară a fost descoperită tot în punctul „Turița” pe malul stîng al Blahniței. Despre aceasta, la vremea respectivă se afirma că „pe peatră nu se mai cunosc decît cîteva crîmpele de cuvînte și ultimele sigle, cu care se încheiau de obicei inscripțiunile epigrafice. Traduse în limba română acestea sînt :

„... Lui ... care a binemeritat, ... s-a îngrijit să facă monumentul ... Aici odihnește”.

De asemenea, pe malul stîng al Blahniței, aproximativ în dreptul zonei cercetate de noi, același neobosit istoric al Gorjului făcea cunoscut într-un raport adresat Ministerului Instrucțiunii Publice, în anul 1899, că aici s-au descoperit resturile unei clădiri cu hypocaust, pe care o considera a fi **băile romane**.

Cercetări arheologice sistematice în punctele „Turița” și „Grui” au fost începute în anul 1976, de către Complexul muzeal județean Gorj, Tîrgu-Jiu în colaborare cu Muzeul Național de Istorie, apoi cu Institutul de Arheologie din București.

Primul sondaj arheologic a fost executat în punctul „Tur-
răa”, în apropierea podului de peste râul Blahnița, pe malul
drept al acesteia. Aici au fost descoperite resturile unei clă-
diri și urme arheologice pe o suprafață de 90×50 m, între
drumul care merge la Săcelu și cel ce se îndreaptă spre satul
Hăiești. De asemenea, la 300 m vest de pod și 20 m sud de
drumul ce merge spre Hăiești, Grigore Tocilescu preciza ex-
istența urmelor unei clădiri romane. Resturi din fundația a-
cestei clădiri, realizate din pietre de râu și redescoperite la
foarte mică adâncime (0,10—0,20 m de la nivelul actual al so-
lului), au fost identificate parțial. Zidurile sînt groase de cir-
ca 0,50—0,60 m și se păstrează în unele porțiuni pe o adîn-
cime de trei rînduri. În alte porțiuni ductul zidului poate fi
stabilit doar de urma lăsată pentru săpătura fundației, deoa-
rece pietrele de râu au fost scoase. Distrugerile pricinuite se
datorează atît lucrărilor agricole cît și intervenției oameni-
lor care au scos piatra din fundație, reutilizînd-o în gospo-
dăriile personale.

În interiorul cit și în împrejurimile clădirii au fost des-
coperite fragmente ceramice prevăzute de la amfore, de la
ceramica de uz curent numeroase pîciorușe de **tegulae ma-
matae** și fragmente de țigle și olane, un opaiț lucrat cu mî-
na, un fragment de **terra sigillata**. Tot aici au apărut mo-
nede de bronz și de argint, repartizîndu-se în timp de la
împăratul Hadrian pînă în vremea lui Severus Alexander.
În interiorul unei încăperi au fost găsite fragmente de tu-
buri de **suspensurae** înalte doar de circa 10 cm (fiînd rete-
zate de plug în timpul arăturilor) așezate direct pe lutul viu
și cărămizi de formă pătrată, întregi sau fragmentare, pro-
venite de la hipocaustul clădirii. Tot în acest sector a mai
fost identificat un fragment de cărămidă, pe care, după ar-
dere, fusese zgîriat cu un obiect ascuțit un semn în formă
de R sau de 8 culcat (milliaria?), lung (înalt) de 0,045 m.
Un alt obiect în stare fragmentară, descoperit aici și care
ne-a reținut atenția este realizat din bronz. Pe el sînt pre-
zentate (foarte realist) ghiarele unei păsări care tin un ful-
ger. Este posibil ca piesa să provină de la un stîndard ro-
man. Ambele piese se găsesc expuse la muzeul din Tîrgu-Jiu.

În ceea ce privește destinația clădirii considerăm că es-
te vorba de o **villa rustica**.

Săpături arheologice s-au executat și în punctul „Gru”,
pe teritoriul satului Magherești. Cu acest prilej au fost des-

coperite mai multe materiale de interes arheologic, printre care și o stelă funerară cu inscripția păstrată parțial. În momentul dezvelirii aceasta era căzută lângă soclul său compus din patru blocuri mari de gresie nisipoasă, fasonată. Dintr-un material relativ moale, care se desface în plăci, a fost executată și stela, motiv pentru care în momentul descoperirii avea fragmente lipsă în partea superioară și unele litere căzute (fig. 4 și 5). Cîmpul inscripției (1 x 0,65 m) este cuprins într-un chenar cu profile; literele sînt înalte de 6 cm, în rîndul 1, de 4,5 cm în următoarele și de 7 cm în ultimul. Inscripția se găsește depozitată la Muzeul din Tîrgu-Jiu.

C. Petolescu care s-a ocupat de descifrarea și interpretarea textului precizează că în rîndul 2 era scris numele unei femei; literele păstrate se pretează la mai multe întregiri, dintre care reținem (VE) nusia. În rîndul 3 era trecută vîrsta defunctei. În rîndurile 4—5 era numele unui bărbat, cu cognomen și nomen asemănătoare, care a trăit un număr necunoscut de ani. În rîndurile 6—7 se mai văd doar cîteva litere, unde probabil au fost trecute numele celor care au ridicat monumentul funerar.

Inscripția a fost întregită astfel:

[D(is)] M(anibus)

[Ve]nusia Rus[tica-]

[na] v[i]xit ann(is) LX

[Ven]sius R[u]s[ti-]

[can]lus vi[xit ann(is)]

[...] SAI ... E[t] (?)

[Iu]lia[nus parenti-]

[bus] b(ene) m(erentibus) p(osuerunt)

Materialele arheologice descoperite aici (stela, corono-mentul cu lei, coloana etc.) este posibil să fi aparținut unei construcții funerare.

De asemenea, cercetările arheologice continuate, din anul 1983 și pînă în prezent în punctul „Turița”, în apropiere de clădirea cu hypocaust (villa rustica) identificată în anul 1976, au prilejuit și descoperirea unui drum roman și a trei locuințe de suprafață. Acesta după tehnica de construcție și inventar au aparținut **populației geto-dacice romanizate.**⁴

În interiorul locuințelor au fost descoperite fragmente ceramice daco-romane de tradiție geto-dacică și ceramică romană, obiecte din fier și bronz.

Recentele cercetări din aşezarea de la Săcelu sporesc cunoaşterea fenomenelor de locuire autohtonă, geto-dacică în epoca stăpînirii romane. Astfel descoperirea mai multor complexe închise, contemporane, în care au fost date la iveală materiale arheologice de veche tradiţie geto-dacică asociate cu cele de factură romană, reliefează prezenţa în sinul comunităţilor de la Săcelu a unei populaţii geto-dacice aflată în plin proces de romanizare. Fiind în contact direct cu noile forme de cultură materială romană această populaţie conservă încă elemente de civilizaţie locală, tradiţională, sesizabile atît în menirea de construcţie a locuinţelor, cît mai ales în ceramica uzuală în care sînt preluate tehnici şi forme de veche tradiţie. Aceasta nu împiedică folosirea pe scară largă a ceramicii romane, ceea ce subliniază, credem, receptivitatea locuitorilor la noile impulsuri ale civilizaţiei romane, gradul avansat al procesului de romanizare la care ajunsese civilizaţia dacică din această regiune. Avînd în vedere încadrarea cronologică a materialelor arheologice descoperite la Săcelu, care indică locuirea acestei aşezări în secolele II—III al e.n. apartenenţa acestora la o populaţie locală, autohtonă, putem afirma că şi în această parte a Olteniei cercetările arheologice confirmă permanenţa de locuire geto-dacică în epoca stăpînirii romane, factor important ce stă la temelia etnogenezei româneşti.

O descoperire de maximă importanţă este cea din perimetrul staţiunii, mai exact din punctul numit de localnici „La Buha”. Aici în 1987 au fost începute primele cercetări arheologice cu caracter de informare şi au fost descoperite cîteva fragmente ceramice ce aparţineau epocilor preistorice. Dar ceea ce ne-a reţinut atenţia în mod special este „Buha”, în sine, care după părerea noastră este rezultatul — **mai întîi — a intervenţiei omului şi apoi „modelată” în timp, în forma actuală de agenţii externi.** La aceasta se adaugă, formînd un tot unitar, acele intervenţii antropice executate de o parte şi de alta a pîriului Blahniţa, pe peretele stîncos al dealului sau pe unele stînci izolate, cît şi la mica grotă din apropierea acelei forme abstracte, pe care ne permitem să o numim „Statuie” şi care în partea locului a fost numită „Buha”, termen de altfel împrumutat şi de specialiştii atunci cînd vor să localizeze zona amintită.

Intervenţiile antropice la care ne referim sînt executate după o tehnică şi un plan anume stabilit şi cu o unealtă specială. Ele sînt mai numeroase şi mai bine păstrate pe partea

însorită a locului cu „statuia” și le găsim amplasate fie la piciorul pantei, în poziție culcată, fie pe peretele pantei, orientate cu lungimea pe direcția înălțimii versantului. Dimensiunile lor diferă mai mult sau mai puțin și aceasta în funcție de suprafețele netede ale stincii în care s-a realizat intervenția antropică.

Toate acestea le putem socoti, la modul general, dovezi certe de civilizație materială și spirituală care aparțin strămoșilor noștri, dovezi unicat, pentru istoria spațiului carpato-danubiano-pontic, dar al cărui mesaj, am putea spune, deocamdată, enigmatic va fi descifrat odată cu avansarea cercetărilor.

Avînd în vedere importanța deosebită a acestei descoperiri, se vor efectua cercetări interdisciplinare, de mare ființe și în paralel se va urmări conservarea și protejarea acestor vestigii lăsate nouă moștenire peste veacuri și introducerea lor în circuitul științific și turistic, conferind astfel stațiunii balneare Săcelu nu numai un trecut istoric bogat, dar și o personalitate aparte, cu caracter de unicat.

Se poate afirma avînd în vedere simbioza daco-romană, rezultatele cercetărilor arheologice, istorice și lingvistice, că procesul complex al etnogenezei românilor s-a încheiat în linii esențiale în secolele VII—VIII, cunoscînd, în continuare, o îmbogățire continuă.

Poporul român a evoluat în ultimele secole ale mileniului I spre forme de organizare prestatale proprii epocii de început a feudalismului, de la uniunile de obști sătenești pînă la voievodate, care au marcat o epocă nouă în istoria poporului nostru.

Se poate afirma avînd în vedere simbioza daco-romană, — a voievodatelor — și apoi concentrarea acestora în state feudale puternice, au asigurat atît dezvoltarea continuă a forțelor de producție cît și conservarea ființei poporului, apărarea autonomiei țărilor române în fața marilor imperii ale vremii. Organizarea statelor feudale românești a creat condițiile ridicării vieții economico-sociale, pe o treaptă superioară, a înscris în istoria epocii o puternică înflorire a civilizației materiale și spirituale pe teritoriul țării noastre marcate și de personalitatea unor mari domnitori patrioți.

Mergînd pe firul istoriei, prima mențiune documentară a localității Săcelu o găsim într-un document din vremea domnitorului Tepeluș Vodă, datat 1480.

Ca dovadă a permanenței și continuității populației în această zonă, este și vechimea toponimului „Turița” menționat deja la anul 1480⁵ cu precizarea că se află localizat lângă Săcelu. De asemenea, la anul 1626 ne apare în documente denumirea de „Siliștea Turiței”⁶

Despre Săcelu se mai vorbește într-un „hrisov” din vremea lui Radu Mihnea, datat 8 ianuarie 1613, unde se utilizează toponimul de **Sățcel**. La fel îl găsim menționat într-un document emis de Gavril Movilă la 18 noiembrie 1619 și într-un altul emis de Alexandru Vodă și datat 20 martie 1626.

În alt document din 3 aprilie 1644 apare sub numele de **Secel**, ca în anul 1672, într-un act de vânzare-cumpărare să-l întâlnim sub numele de **Săcel**.

Locuitorii comunei Săcelu au fost martori la marile evenimente care jalonează istoria patriei noastre: revoluția de la 1821 condusă de Tudor Vladimirescu. Este foarte posibil ca în casa prietenului său, Vasile Moangă din Săcelu — valoros monument de arhitectură din secolul XVIII, în care s-a amenajat un interesant muzeu sătesc — pandurul din Vladimir sau „Domnul Tudor” cum i se spunea în popor, să fi fost de mai multe ori oaspete, cum de altfel există documente că a poposit în casele de la Tîrgu-Jiu ale aceluiași prieten.

Revoluția din anul 1848, unirea din 1859, când Alexandru Ioan Cuza a fost ales domn în Moldova și Muntenia; războiul din 1877 care a adus proclamarea independenței absolute a României;

Folosirea apelor minerale de la Săcelu, se pierde, deci, în negura vremurilor. Dacii și romanii au folosit aceste ape, mărturie fiind și inscripția dedicată zeilor medicinei, Aesculap și Hygia de către Marcus Tiberius Marcianus.

Populația veche românească care a locuit în această zonă după retragerea armatei și administrației romane din provincia Dacia, au folosit pentru tămăduire apele minerale care ajungeau singure la suprafața solului. Așa se face că ele au atras atenția specialiștilor încă din anul 1866. Ca ur-

mare a calității lor terapeutice, în 1866, Ministerul de Interne, de care depindeau pe atunci și problemele sanitare, declară **localitatea Săcelu stațiune balneară**. (fig. 6) În 1986 s-au împlinit, astfel, 120 de ani de la atestarea documentară a localității Săcelu ca stațiune balneară.

Străbătînd azi comuna Săcelu te întîmpină în centru si-luetele vilvelor confortabile, cu o arhitectură ce se încadrează armonios în peisajul zonei, la care se alătură complexul de cazare și alimentație publică „Săcelata”, construit de Oficiul județean de turism Gorj. Pe lîngă acestea mai amintim numeroasele obiective de interes obștesc bibliotecă, cămin cultural, magazine, poștă, cinematograf etc.

Și nu în ultimul rînd ținem să evidențiem noua și modernă clădire a bazei de tratament înăugurată în anul 1986 și dotată cu aparatură ultramodernă. Fără să intrăm în amănunte de specialitate precizăm doar că aici se pot efectua 400 de proceduri moderne și 800 de proceduri asociate.

Foarte aproape de aceasta se găsește și baza pentru cură externă compusă din cinci bazine în aer liber care conțin ape minerale clorurate, iodurate, bromate, solide și nămol sapropelic.

La acestea se adaugă pentru cură internă și izvorul cu apă minerală „Săcelata”.

Posibilitățile de cazare și tratament au crescut și cresc de la an la an, iar efectul benefic al curei balneare a făcut ca fama apelor minerale de la Săcelu să fie cunoscută în toată țara. La toate acestea amintim — pentru a putea să ne formăm o imagine veridică despre stațiunea balneară Săcelu — și pitorescul zonei care prin frumusețile și ineditul ei atrag tot mai mulți turiști.

4. ALCĂTUIREA GEOLOGICĂ : Pentru a cunoaște originea apelor minerale de la Săcelu este necesar să știm, înainte de toate, alcătuirea geologică a regiunii respective.

— **Stratigrafia.** În regiunea Băilor Săcelu se dezvoltă depozite aparținînd Eocenului, Miocenului, Pliocenului și Cuaternarului cu următoarele etaje :

2. Holocen

1.4. Cuaternar

1. Pleistocen

2. Pontian

1.3. Pliocen

1. Meonțian

2. Sarmațian

3. Kersonian

1.2. Miocen

2. Basarabian

1. Badenian

1. Volhynian

1.1. Eocen

1.1. Eocen. După cum se poate observa din harta geologică anexată cele mai vechi depozite care apar în regiunea Săcelu aparțin Eocenului și sînt cunoscute sub numele de conglomeratele de Săcelu. Primele însemnări asupra conglomeratelor de Săcelu au rămas de la Grigore Ștefănescu (1884-1894) și Sabba Ștefănescu (1894). Gheorghe Munteanu Murgoci (1907) aduce argumente paleontologice (numuliți) în sprijinul vârstei eocene a conglomeratelor. Ion Popescu-Voitești (1935) și Miltiade Filipescu (1942) consideră remaniați mumuliții găsiți de Murgoci și susține vîrsta aquitanian-burdigaliană a conglomeratelor de Săcel. Ion Popescu-Voitești menționează că aceste conglomerate apar ca un puternic dop de strate rupte, dezrădăcinate și ridicate în picioare din adîncime de un masiv de sare.

Mira Tudor(1955) și Ilie Huică (1977) aduc noi argumente în sprijinul vârstei eocene a conglomeratelor de Săcelu.

Conglomeratele, microconglomeratele și gresiile apar în axul anticlinalului Tirgu-Jiu — Săcel — Ciocadia, în albia văii Blahnița, din centrul localității Săcelu, ocupînd o suprafață de peste 1 km², formînd un complex de culoare cenușiu-verzuie alcătuit dintr-o alternanță de conglomerate din elemente de dimensiuni variate și din gresii dure. La alcătuirea conglomeratelor participă elemente cu diametre cuprinse între 3 m și 0,05 m, cele mai frecvente avînd valori medii, fiind reprezentate prin următoarele tipuri de roci :

— roci remaniate din Cristalinul Autohton : șisturi cuarțitice, cloritice, sericitice, cuarțite, amfibolite ;

— roci remaniate din fundamentul granitic : granite de tip Sușița, granodioritice, diorite ;

— roci remaniate din Cirstalinul Getic : paragneise cu muscovit, paragneise cu moscovit și biotit, amfibolite ;

— roci remaniate din Sedimentul Autohton : calcare cenușii, calcare albicioase, marnocalcare verzi, calcare co-

raligene, calcare cu ortofragmine, assilibe și depidocicline, gresii feldspatice, arcoziene.

Cimentul conglomeratelor este în genera, calcaros, întâlnindu-se rar și ciment silicios.

În arealul de dezvoltare a conglomeratelor de Săcelu, în special în lungul Văii Blahnița, apar numeroase izvoare sărate și sulfuroase.

Grosimea conglomeratelor de Săcelu este greu de precizat; luând în considerație datele unor sonde de mare adâncime, executate în zone mai sudice, se poate estima grosimea acestora, la 800 m.

1.2. Miocenul. Dintre depozitele miocene sînt reprezentate cele badeniene și sarmațiene.

1.2.1. Badenianul. Depozitele badeniene (tortoniene) reprezintă cele mai vechi depozite din Depresiunea Subcarpatică a Olteniei, datate pe criterii paleontologice sigure, dezvoltându-se numai în jurul insulei de conglomerate de Săcelu, vizibile pe teren în următoarele locuri: pe valea Blahniței; la moara din localitatea Săcel; pe treimea superioară a văii Drăcoia, afluent al văii Blahnița, care se varsă la moara din localitatea Săcelu, aflorimentul situat la nord de Băile Săcelu.

Depozitele badeniene sînt reprezentate din conglomerate gălbui, brecioase, alcătuite din elemente și sisturi cuartifice, calcare cenusii, mezozoice, sisturi calcaroase verzui, gresii verzui, uneori microconglomerate, remaniate atît din uscatul nordic, cît și din conglomeratele de Săcelu. Încît uneori cu greu se pot deosebi de acestea. După fosilele determinate din conglomeratele brecioase calcaroase de pe valea Drăcoia (*Pectunculus pilcsus* deșhavesi și *Barnea uiraticum*) acestea au fost atribuite Badenianului superior.

1.2.2.1. Volhynianul. Depozitele volhyniene au scăpat de la eroziuni numai în cîteva puncte din jurul insulei de conglomerate de Săcel, fiind reprezentate pe Dealul Măgura situat la vest de Băile Săcel, prin nisipuri gălbui în strate subțiri, alternînd cu strate de argile sistoase, disodiliforme, cafenii, negricioase, groase de 10—15; în masa acestor nisipuri se găsesc intercalații de marnocalcare care conțin mlaie de *Ervilia dissita*, specie caracterizată pentru Volhynian; acest tip de depozite se mai întîlneste și în Dealul Cioaca de la est de Băile Săcelu, unde sînt trădate de numeroasele blocuri de marnocalcare răspîndite pe suprafața solului,

1.2.2.2. **Basarabianul.** Transgresiv pe conglomeratele de Săcel și pe calcarele badeniene și argilele volhyniene se dispun nisipuri și argile, brecii și marnocalcare care conțin fosile basarabiene; bine deschise, acestea se dezvoltă pe văile Blahnița și Săcelu, atât la nord de Băile Săcelu, cât și la sud de acestea, precum și pe valea Blahnița de Magherești: caracteristice acestor depozite menționăm existența unor concrețiuni grezoase — trovanți — foarte dure, sferice sau ovale, care uneori ating diametrul pînă la un metru. Din nisipuri s-au determinat următoarele specii fosile, caracteristice Basarabianul: *Cerithium mitrale*, *Pirenella picta picta*, *Macra trapezoides*, *Macra trapezoidea*, *Neritina* sp.

1.2.2.3. **Kersonianul.** Kersonianul se dispune în continuitate de sedimente peste stratele Basarabianului, întîlnindu-se în cele două văi Blahnița: de Săcelu și de Magherești. Astfel, pe valea Blahnița de Săcelu, imediat la intrarea dinspre sud în localitatea Băile Săcelu, Kersonianul este reprezentat prin nisipuri grosiere, gălbui-cenușii, în strate de 0,5—1,5 m grosime, în care se găsesc următoarele forme fosile: *Macra vulgarica crassicolis*, *Macra caspia*, *Macra trapezoides*; *Pirenella picta mitralis*, *Neritina gratelcupiana*. Nisipurile descrise alternează cu marne negricioase, în strate sub 0,5 m grosime.

1.3 **Pliocenul.** Depozitele pliocene situîndu-se mai departe de Băile Săcelu, nu vor fi descrise amănunțit. Acestea formează, după cum se poate observa din harta geologică anexată, atât Depresiunea Subcarpatică Crasna — Drăgotești — Novaci (cele meoțiene), cât și flancul sudic al anticlinalului Tîrgu-Jiu — Săcelu — Ciocadia, precum și Depresiunea Intracolinară Cîmpu Mare și zona Dealurilor Externe (Ponțian-Dacian).

1.4 **Cuaternarul.** Pleistocenului aparțin pietrișurile care se observă pe culmile dealurilor, iar Holocenul este reprezentat prin aluviunile recente ale Văii Blahnița și prin nisipurile terasei joase ale Blahniței din amonte și din aval de Băile Săcelu.

— **Tectonica.** Din punct de vedere tectonic, regiunea Săcelu face parte din anticlinalul major Tîrgu-Jiu — Săcelu — Ciocadia; axul acestui anticlinal scufundîndu-se periclinal către vest, prezintă numai în zona Săcelu, unde se află elevația structurii, depozite eocene, badeniene și sarmațiene. De la valea Blahnița către vest, pînă la valea Inoasa, axul anti-

clinalului este format din depozite basarabiene și kersoniene, iar de la valea Inoasa spre vest, axul anticlinalului este alcătuit numai din depozite meotiene și pontiene.

Ca o caracteristică a anticlinalului Tîrgu-Jiu — Săcelu — Ciocadia apare tendința de deversare a depozitelor din zona axială spre nord cu o călcare a flancului sudic peste flancul nordic.

Anticlinalul Tîrgu-Jiu — Săcelu — Ciocadia apare ca o zonă ridicată flancată de falii importante la nord și la sud. Conglomeratele, microconglomeratele și gresiile eocene care apar în axul anticlinalului alcătuiesc un puternic monoclin cu strate care cad constant către sud cu $55-75^\circ$. Pe faliile și pe fisurile larg dezvoltate în aceste depozite apar emergențele apelor de zăcămint care sînt captate în cele patru bazine și folosită la instalația de băi.

5. SURSELE HIDROMINERALE DIN STAȚIUNEA SĂCELU.

Sursele hidrominerale din stațiunea Săcelu sînt reprezentate prin:

1. Bazine cu apă minerală;
2. Izvoare minerale;
3. Foraje.

1. Bazine cu apă minerală. Cele patru bazine cu apă minerală sînt amplasate pe malul stîng al pîrului Blahnița, în imediata vecinătate a construcțiilor stațiunii.

1.1. Bazinul nr. 1 sau bazinul mic, numit în trecut „Izvorul Lumina” are lungimea de 7,50 m, lățimea de 3,50 m (aproximativ o suprafață de 26 m^2) și o adîncime de circa 2 m. Pereții sînt susținuți cu pietre de râu rulate, prinse în mortar, iar fundul nedalat, este constituit din conglomerate, microconglomerate și gresii eocene, pe fisurile cărora apar emergențele de apă minerală. Debitul total al izvoarelor de pe fundul bazinului, măsurat în anul 1978, cu ocazia golirii acestuia, era de 0.03 l/s ($2,6 \text{ m}^3/\text{zi}$). Apa minerală este însoțită de slabe degășiri de gaze libere. Pe fundul bazinului se formează un strat gros de nămol terapeutic, care constituie principala sursă de nămol a stațiunii.

1.2. Bazinul nr. 2, sau bazinul de nămol, prezintă o lungime de 32,40 m, o lățime de 17 m (suprafața de circa 550 m^2) și o adîncime de aproximativ 2 m, construcția sa fiind asemănătoare bazinului. Emergențele apei mineralizate apar din conglomerate și gresii eocene care prezintă un grad avansat

de alterare. Cu ocazia golirii și curățirii bazinului din anul 1979, au fost localizate zece zone cu iviri de apă mineralizată, unele însoțite de slabe degajări gazoase. Debitul total al izvoarelor din bazinul cu nămol este de 0,17 l/s acumularea de nămol care acoperă aproximativ a treia parte din suprafața fundului bazinului, are o grosime maximă de 0,20 m, reprezentând un volum de 20—25 m³.

1.3. Bazinul nr. 3 sau bazinul mijlociu are lungimea de 50,50 m, lățimea de 17 m (suprafața de circa 700 m²) și adâncimea cuprinsă între 0,50—2,00 m. Alimentarea cu apă minerală a bazinului este asigurată de cele opt zone de izvoare existente pe fundul acestuia, având un debit total de 0,11 l/s (8,6 m³/zi); bazinul mai primește apa din sonda IFLGS nr. 1433, situată în imediata vecinătate, sondă care are un debit de 2,5 l/s (216 m³/zi). În urma golirii bazinului s-au putut efectua analize chimice pe probe de apă prelevate de la izvoarele de pe fundul lacului, mineralizația totală fiind cuprinsă între 22,1—22,9 mg/l. Conținutul în H₂S este cuprins între 65,911—108,4 mg/l. Stratul de nămol terapeutic care se acumulează pe fundul bazinului are grosimea redusă (0,1 m) fiind impurificat cu nisipul adus în lac de apele de șiroire.

Apa din acest bazin prezintă variații de culoare la suprafață în funcție de anotimp și de temperatura mediului. Bazinul este folosit ca ștrand în sezonul cald.

1.4. Bazinul nr. 4 sau **bazinul mare**, cunoscut în trecut sub numele de „Izvorul Tămăduirii” are o formă neregulată, prezentând o suprafață de aproximativ 3000 m² și o adâncime cuprinsă între 2 și 2,5 m fiind localizat pe aceleași gresii și conglomerate eocene ca și celelalte trei bazine. Cu ocazia golirii bazinului au fost localizate pe fundul acestuia 17 zone cu emergențe de ape minerale, uneori însoțite de gaze libere, al căror debit total se ridică la 0,2 l/s. Bazinul mare are legătură cu bazinul mijlociu, primind la preaplin apa deversată din acesta din urmă.

Mineralizația, sensibil mai ridicată în anul 1981, comparativ cu mineralizația reflectată de analizele anterioare ale apei din bazinele mare și mic, s-ar putea datora lucrărilor de modernizare care au realizat o izolare mai bună față de apele de șiroire. Din bazinul mare apa minerală de șiroire necesară instalației de băi la cadă este preluată cu ajutorul unei pompe fiind ridicată într-un bazin rezervor și încălzită prin injecție de abur până la temperatura de 60—65°C și di-

rijată prin conducte separate (apă minerală caldă și rece) spre pavilionul de băi.

Un fenomen interesant pe care îl prezintă apa celor patru bazine de la Săcelu este culoarea diferită pe care o capătă în funcție de anotimp.

Studiile de specialitate efectuate de S. Godeanu și alții (1979) în cadrul Institutului de Biologie București, au evidențiat că bacteriile, plantele și animalele care trăiesc în cele patru bazine cu apă mineralizată, dinamica lor anuală interrelațiile și influența reciprocă dintre ele și mediul abiotic, sînt cauzele care provoacă culoarea diferită a apei.

Cele mai importante organisme în colorarea apei sînt bacteriile, autotrofe sulfuroase chemosintetizante și fotosintetizante, colorate obișnuit în roșu sau verde; cînd sînt prezente în număr mare, ele pot determina culoarea apei.

Culoarea roz-zmeurie a apelor precum și flocoanele de aceeași culoare existentă pe sediment, indică prezența Rhodobacteriilor (bacterii purpurii) dezvoltate în masă.

În bazinul nr. 3 culoarea este verde deschis sau verde alburii opac, uneori verzuie și zmeurie, culoare pusă pe seama proceselor chimice de oxidare pe care le suferă apa de foraj care pătrunde în bazin.

Apa din bazinul nr. 4 suferă variații de colorație bruste de mare amploare; ea poate fi zmeurie, roz-lăptoasă, verzui-albicioasă sau verziu închis, colorația fiind dată de bacteriile care se dezvoltă în masă, care prezintă un caracter nestabil, bacteriile înlocuindu-se cu foarte mare viteză.

2. Izvoarele minerale.

2.1. Izvorul de ochi (Sadoveanu) apare la zi în albia râului Blahnița, în dreptul bazinelor cu apă minerală, pe fisurile conglomeratelor și gresiilor eocene. Emergența este captată cu pietre de rîu prinse în mortar, excavați ecare în perioadele de viitură ale Blahniței este complet acoperită de apele acesteia. Debitul izvorului este de 0,011 l/s, apa fiind însoțită de slabe degajări de gaze libere.

2.2. Izvorul Săcelata sau „Sfînta Treime” este singurul izvor captat, fiind situat la aproximativ 1 km sud-est de centrul stațiunii pe versantul stîng al văii Blahnița, pe o falie care pune în contact anormal conglomeratele de Săcelu, cu sisturi argiloase, bituminoase, cu eflorescențe de sulfați ale Sarmațianului mediu. Emergența este captată într-un mic bazin acoperit cu beton. Debitul, măsurat în anul 1981 este de

0,01—0,017 l/s (cca 1,4 m³/zi și nu prezintă variații sezoniere importante.

3. Forajele

În zona Băilor Săcelu au fost executate mai multe foraje din care în prezent șase debitează ape minerale.

3.1. Forajul nr. 1 este situat la baza versantului drept al văii Blahnița, la circa 150 m amonte de bazinele cu apă minerală din incinta ștrandului. După efectuarea operațiilor de recondiționare, sonda a debitat la nivelul solului circa 0,11 l/s (10 m³/zi) apă mineralizată. Apa minerală debitată liber de sondă a fost folosită o perioadă de timp pentru alimentarea prin intermediul unei conducte, a bazinelor ștrandului. În prezent captarea existentă, în jurul capului sondei, constituită dintr-un bazin de beton cu latura de 1,50 m și înălțimea de 1 m, este degradată, apa debitată curgînd pe la baza sa spre pîriul Blahnița. Debitul actual al sondei la nivelul solului, se menține în jurul valorii de 0,1 l/s (63,6 m³/zi). Apa este însoțită de slabe degajări gazoase.

3.2. Forajul nr. 4 IBF este situat pe versantul drept al pîriului Blahnița în imediata vecinătate a șoselei, la cca. 1,1 km amonte de stațiune. După efectuarea operațiilor de recondiționare, sonda a debitat liber, la nivelul solului, cca. 0,13 l/s (11,5 m³/zi) apă mineralizată. În prezent forajul debitează liber la 0,6 m deasupra nivelului solului 0,06 l/s.

3.3. Forajul nr. 5 IBF este situat pe versantul stîng al rîului Blahnița, între firul apei și șosea, la aproximativ 2,5 km amonte de centrul stațiunii. După operațiile de curățire și recondiționare sonda a debitat liber, la nivelul solului, 1,44 l/s apă minerală. În prezent sonda debitează liber la cca. 0,10 m sub nivelul solului, 0,58 l/s (50 m³/zi) apă minerală.

3.4. Forajul nr. 50 MPCh Săcelu este amplasat pe malul drept al pîriului Blahnița la cca. 500 m aval de clădirea băilor și a fost săpat în anii 1964—1965 ca foraj de prospecțiune pentru hidrocarburi. Între suprafață și adîncimea finală de 3212 m, forajul a avansat numai prin conglomerate, micro-conglomerate și gresii aparținînd eocenului.

Încercările hidrogeologice au indicat pentru orizonturile astfel deschise un debit de 0,2 l/s (17 m³/zi) apă minerală. În prezent debitul liber al sondei este de 0,2 l/s (1,7 m³/zi).

3.5. Forajul nr. 1433 IFLGS Săcelu este situat în incinta ștrandului băilor, în imediata vecinătate a bazinului mijlociu și a fost executat în anul 1971 ca foraj de cercetare hidrologică. Forajul a avansat pînă la adîncimea de 1 990 m — a-

adîncimea finală — numai prin depozitele eocene, conglomerate, microconglomerate și gresii. Debitul liber inițial al forajului a fost de cca. 3,2 l/s. În prezent sonda debitează liber 2,5 l/s (215 m³/zi) apă minerală, însoțită de gaze libere. Apa acestui foraj alimentează bazinul mijlociu al ștrandului.

3.6. Forajul nr. 1 IFLCS Săcelu, amplasat în lunca pîrîului Blahnița, la aproximativ 750 m aval de clădirea băilor, a fost executat ca foraj de cercetare hidrologică.

Pe o adîncime de 57 m forajul a străbătut depozitele maroase, grezoase ale Sarmațianului de pe flancul sudic al anticlinalului Tîrgu-Jiu — Săcelu — Ciocadia, intrînd apoi în conglomeratele, microconglomeratele și gresiile eocene, prin care a înaintat pînă la adîncimea de 570 m — adîncimea finală.

Încercările hidrogeologice au indicat un debit de 0,5 l/s (43 m³/zi). În prezent forajul debitează liber 0,1 l/s apă minerală.

6. SCURT ISTORIC ASUPRA CERCETĂRIILOR APELOR MINERALE

Apele minerale de la Săcelu au fost cunoscute încă din vremea romanilor, după cum este atestat într-o inscripție pe o lespede de piatră descoperită pe valea Blahniței în aval de actualele băi. Folosirea apelor minerale a rămas în tradiția locală, existînd numeroase legende privind puterea de vindecare a acestor ape: dacă sînt băute de gușați la anumite sărbători, (de exemplu la data de 6 august) bolnavul se vindecă.

În jurul anului 1840, proprietarul terenurilor din zona stațiunii, D. Săceleanu, făcînd băi cu ape minerale și starea sănătății sale ameliorîndu-se, s-a hotărît să facă un pavilion de băi.

Medicul primar al județului Gorj, doctorul Grasu, solicită în anul 1865 o analiză chimică a apelor minerale de la Săcelu. Rezultatele favorabile ale analizelor îl determină să susțină înființarea unei societăți (de tipul celei de la Govora, Călimănești) care nu a durat însă decît doi ani.

În anul 1884 se construiește un hotel și încep să fie capate izvoarele minerale. Noul proprietar al băilor, Șt. Sadoveanu, construiește în anul 1888 un stabiliment pentru băi și un salon de distracții, se mai construiește un hotel, vila general Tătărașcu etc.

Datorită dezvoltării construcțiilor, localitatea Săcelu este declarată stațiune balneară în anul 1866. Primele izvoare folosite pentru băi au fost cele situate pe versantul stîng al pîriului Blahnița din zona actualelor bazine ale ștrandului, bazine săpate în terasa văii Blahnița pînă la roca de bază — conglomeratele de Săcelu — unde sînt întîlnite emergente de apă minerală, care devin surse pentru asigurarea apei din bazine. Pe versantul drept al pîriului Blahnița, au existat de asemenea patru bazine cu apă minerală situate în apropierea sondei nr. 50 MIPCh.

Proprietarii terenurilor au amenajat o serie de izvoare care au devenit surse de apă minerală pentru diverse vile cu băi proprii, iar izvoarele sărate, fără hidrogen sulfurat, erau utilizate pentru scopuri gospodărești; astfel de amenajări ale izvoarelor captate în puțuri sînt întîlnite și azi în subsolul actualei clădiri a Consiliului Popular și în vila „Crizantema”, unele dintre acestea fiind astupate, altele acoperite.

Paralel cu amenajările izvoarelor se efectuau și cercetări asupra calității fizice și chimice ale apelor, cît și urmărirea efectelor terapeutice ale acestora.

Grigore Ștefănescu, împreună cu Licherdopol, execută pe teren analize sumare, fiind prelevate probe care sînt cercetate de Petre Poni, evidențiindu-se o serie de catihii și anioni în diverse procente. Prin analizele chimice efectuate s-a stabilit prezența unui mare procent de Na și de cloruri, apoi Ca^{+2} , Mg^{+2} , Sr^{-} , Li^{+} , Cl^{-} , K^{+} , SO_4^{-2} , CO_3^{-} , I^{+} , Br^{-}

Medicul farmacist Constantin Stabil efectuează în anul 1891 atît analize de teren cît și de laborator, stabilind că apele de la Săcelu sînt ape saline sulfuro-iodurate. Medicul Bernard determină conținutul de iod pur, 0,29 g/10 l H_2O .

Medicul Weiss urmărește aspectele terapeutice ale acestor ape, relatînd vindecări în cazul reumatismului, sifilisului, diferitelor afecțiuni interne, precum și în unele boli ale sistemului nervos.

Apele minerale sînt analizate și de Vasile Grindeanu în anul 1903, iar V. Grasu execută în perioada 1921—1940 analize la apele de la izvoarele Sadoveanu, Sfînta Treime, Izvorul Lumina, Izvorul Sf. Gheorghe și Izvorul Nou.

Medicul Cociașu apreciază că apele de la Săcelu sînt foarte variate din punct de vedere al concentrației și face considerațiuni din punct de vedere farmacodinamic. Izvoarele care au concentrații mai mari se recomandă a fi utilizate în stațiune sub formă de băi, în tratamentul reumatismelor

cronice, la copiii limfatici sau adenopatii, în afecțiunile genitale ale femeilor, în sifilisul terțiar etc. Apa izvorului Săcelata (Sf. Treime) ar putea fi utilizată în cura de diureză. Sub formă de inhalatii se poate utiliza în catarele cronice ale căilor respiratorii superioare.

După anul 1948, primele lucrări le execută IMFBRM (IBF) care recondiționează o serie de foraje efectuate de Sovrompetrol și abandonate, dar care debitau liber ape minerale.

Începînd din anul 1964 în stațiune a început să fie folosită la băi și apa din forajele nr. 1, 2, 4, 5, puse în stare de exploatare de IBF. La pavilioanele de băi se folosește în prezent apa din forajul IFLGS săpat în anul 1971, care debitează liber 2,5 l/s. După intrarea în funcțiune a forajului apa din celelalte patru foraje nu a mai fost folosită, conductele de aducțiune fiind demontate și forajele menționate puse în stare de conservare.

7. CARACTERIZAREA HIDROGEOCHIMICĂ A APELOR MINERALE

Conglomeratele, microconglomeratele și gresiile eocene de la Săcel permit acumularea apelor minerale care au concentrații foarte mari sub baza de eroziune și concentrații mai mici deasupra acesteia, fiind influențată de apele de infiltrație de la suprafață.

Forajele nr. 1, 3, 4 și 5, recondiționate de IBF, indică prezența apelor în flancul nordic al anticlinalului Săcelu, fiind cantonate în nisipurile sarmațiene. În general debitele de la aceste foraje sînt reduse, fiind în strînsă legătură cu adîncimea și cu starea de conservare a acestora. La izvorul Săcelata a fost posibilă o relativă urmărire a debitului în timp, stabilindu-se faptul că variațiile sezoniere sînt nesemnificative.

7.1. HIDROCHIMIA APELOR MINERALE

Conform studiului de rezerve întocmit de IFLGS, omologat în anul 1980, apele minerale de la Săcelu au fost grupate în patru categorii :

- ape clorurate, bromurate, iodurate, sodice ;
- ape sulfuroase, clorurate, bromurate, iodurate, sodice ;
- ape sulfuroase, clorurate, sodice ;
- ape sulfuroase, bicarbonate, clorurate, sodice.

(Tabel nr. 1) Mineralizația totală variază în limite foar-

te largi (2 000—88 000 mg/l) ; mineralizația mai ridicată (peste 30 000 mg/l) este caracteristică apelor din categoria clorurate, bromurate, iodurate, sodice, cît și din categoria apelor sulfuroase, clorurate, bromurate, sodice. Forajele situate în partea nordică a anticlinalului Tirgu-Jiu — Săcelu — Cioceadia care străbat depozitele sarmațiene, au ape în general sulfuroase, bicarbonate, clorurate, sodice, cu mineralizație totală sub 3 000 mg/l.

Forajele săpate în conglomeratele eocene prezintă mineralizații totale ridicate (peste 30 000 mg/l). Hidrogenul sulfurat prezintă variații, în timp, atîngînd uneori valori deosebit de mari — peste 210 mg/l.

Izvoarele care prezintă ape sulfuroase, clorurate, bromurate, iodurate, apar la limita nordică a conglomeratelor eocene, în imediata apropiere a talvegului pîriului Blahnița, la cote coborîte.

În urma măsurătorilor radioizotopice efectuate de ITIM Ciuj, s-a ajuns la următoarele concluzii :

Concentrația radonului se încadrează în normele de concentrații permise pentru apa potabilă, cu excepția apei de la izvorul nr. 1 (Izvorul de ochi sau Sadoveanu, izvor necaptat care are o reactivitate ce depășește cu aproximativ 30% la sută valoarea maximă permisă pentru apele potabile.

Concentrația radonului metalic are valori mărite la multe surse, chiar față de valorile găsite la sursele din alte regiuni.

Astfel izvoarele nr. 1, 4 și 5, forajul nr. 1.433, precum și apa din cele patru bazine de tratament au o concentrație de radon apreciabilă.

Concentrația uraniului este mică la toate sursele cercetate, sub $3,3 \cdot 10^{-9}$ g/l. Multe surse au concentrații surprizător de ridicate de thoriu. Izvoarele nr. 4 și 5 din bazinul 1, apa bazinelor 2, 3 și 4, apa forajului nr. 1.433, toate aceste ape sînt bogate în săruri de thoriu.

Activitățile globale beta-gama au valori ridicate la unele surse, fapt datorat aportului apelor de precipitații cu conținut de stronțiu 90 și alți radionucleizi artificiali.

Concentrațiile mărite ale unor ape radioactive apar la surse care prezintă și o mineralizație totală ridicată, peste 40 000 mg/l.

Temperatura apelor variază în limite de 11—19°C mai mare decît treapta geotermică normală.

Atît în foraje cît și în unele izvoare, apa minerală este însoțită de gaze libere, predominînd în general CH_4 (63,5 — 93%) precum și omologi superiori pînă la butan. Oxigenul atinge valori maxime de 7,25%, iar azotul 36,3%.

7.2. GENEZA APELOR MINERALE

Apele de Săcelu, cu mineralizații totale care depășesc 30 000 mg/l, însoțite de hidrocarburi gazoase, sînt ape sulfuroase, clorurate, bromurate, iodurate, ape tipice de zăcămint.

Apele cu mineralizații totale mai scăzute provin din amestecul apelor de zăcămint ascensionale, cu cele de infiltrație, acumulate în fisurile conglomeratelor eocene situate deasupra bazei de eroziune și intercalațiunile nisipoase ale Sarmațianului. Mineralizația totală scade pe măsură ce sursa hidrotermală este situată la distanță mai mare de liniile de fracturi care permit mai ușor accesul spre suprafață al apelor de zăcămint.

7.3. HIDROGEOLOGIA ZĂCĂMÎNTULUI

Apele minerale din zona Săcelu, evidențiate prin existența numeroaselor izvoare minerale însoțite de gaze, sînt legate de conglomeratele eocene. Forajele efectuate de MIP, IFLGS și ISLGC au pus în evidență ape minerale cantonate în zone mai profunde ale conglomeratelor eocene.

Forajele executate de Savrompetrol în pericada 1952—1953 la adîncimi cuprinse între 50—396,75 m și recondiționate de IMFBRM în anii 1962—1964, au pus în evidență ape minerale sulfuroase cantonate în orizonturile nisipoase ale depozitelor sarmațiene situate pe flancul nordic al anticlinalului Tîrgu-Jiu — Săcelu — Ciocadia. Circulația apei în complexul de roci eocene se face prin liniile de falii, larg dezvoltate în masa acestora.

8. PROFILUL STAȚIUNII SĂCELU

Stațiunea este profilată îndeosebi pe tratamentul în cură externă al afecțiunilor cronice ale aparatului locomotor și sistemului nervos central și periferic. În al doilea rînd se grupează afecțiunile cronice, ginecologice și respiratorii, afecțiunile cronice ORL, iar ca boli asociate, bolile digestive, hepatobiliare și de nutriție, renale și ale căilor urinare.

Factorii naturali de cură — factori terapeutici

În această stațiune, factorii naturali terapeutici sînt reprezentați de climatul de cruțare, numeroasele izvoare de ape minerale, clorurate, iodurate, bromurate, sodice, calcice, pentru cură externă și nămolul mineral slab sulfuros. Climatul, prin elementele climatice prezentate anterior, se poate defini din punct de vedere bioclimatic ca fiind de tip sedativ de cruțare, cu slabe nuanțe de stimulare. Acest bioclimat permite efectuarea diferitelor forme de climatoterapie : cură de odihnă în aer liber (pe terase și balcoane, în parc) cu efect relaxant, baia de aer-lumină, ușor stimulată, tonifiantă, urmată de baia de soare (helioterapia) cu efecte multiple, recomandată a fi făcută în prima parte a zilei.

Toate aceste proceduri cu efecte de reglare și antrenare termică, trebuie atent dozate în funcție de starea de confort termic a fiecărui pacient, dependentă de vîrstă, sex, tip constituțional, afecțiuni etc. Climatul acestei stațiuni, cu valori medii lunare moderate, ale parametrilor climatici și fără variații mari, determină o solicitare neurovegetativă și endocrină foarte slabă. Este tipul de bioclimat indicat pentru odihnă, cu cele mai largi indicații de trimitere la cură și în care aclimatizarea se face ușor, cu reacții atenuate. Apele minerale, care constituie factorul terapeutic principal al stațiunii, grupîndu-le după criteriul termalității, sînt în general atermale, unele tinzînd, totuși, spre hipotermalitate. Avînd în vedere osmolaritatea, se grupează în ape minerale hipotone și hipertone.

Hidrogenul sulfurat din aceste ape se resoarbe pe cale digestivă, respiratorie și cutanată. În cadrul absorbției pe cale digestivă la nivelul stomacului, apele sulfuroase alcaline scad secreția gastrică, pe cînd la nivelul intestinului produc, pe lîngă creșterea secreției și o stimulare a peristaltismului intestinal. Asupra căilor biliare are efect colagog, coleretic, precum și efect antitoxic. Întrucît la contactul cu aerul atmosferei își pierde stabilitatea, fapt ce duce la modificarea aspectului (devenind din transparente, lăptoase) și a acțiunilor farmacodinamice, tratamentul cu ape sulfuroase se face de preferință la surse. Tot în cura internă, aceste ape au și o acțiune de scădere a glicemiei la diabetici precum și o acțiune diuretică datorită conținutului lor în substanțe feroase.

Datorită efectelor menționate, aceste ape sulfuroase, slab concentrate (Săcelata), sînt indicate în cură internă, în general în gastrite hipotone, constipații, colite, colecistopatii cronice, diabet zaharat, diateză urică, intoxicații cu metale grele

(mercur, bismut, plumb, zinc), cu care formează compuși stabili netoxici. În cura externă, resorbindu-se per cutan și pe cale respiratorie, determină vasodilatație la nivelul rețelei arteriale cutanate, antrenând scăderea valorilor tensionale și îmbunătățirea irigației arteriale periferice. Sulfur resorbit pe aceste căi intervine și în metabolismul general în organism, fapt ce explică scăderea glicemiei la diabetici, refacerea rezervelor de acid conchoitiv-sulfuric la nivelul cartilagiilor articulare la reumatici. Sulfur are și un important rol keratolitic asupra tegumentelor. Administrate sub formă de inhalații aceste ape au acțiune antiseptică și desensibilizantă asupra mucoaselor respiratorii și totodată refac deficiențele de sulfur create prin eliminarea produșilor de secreție patologici.

Prin componenții care le definesc și ca ape de tip clor-sodic, aceste ape determină în cadrul balneatiei externe, la nivel tegumentar prin efecte osmolar, hiperemie cutanată, cît și excitarea receptorilor cutanați, fapt prin care se declanșează mecanisme excitante reflexe la distanță. Sînt descrise o serie de reacții ergotrope : reducerea conductibilității electrice a pielii, reducerea excitabilității nervoase în caz de tulburări de tip nevralgic, modificarea comportamentului reglator periferic cutanat, echilibrarea tulburărilor neuro-vegetative. Și la nivelul mucoaselor, prin acești componenți (Na, Cl) se determină un efect osmotic obținîndu-se apariția hiperemiei, la care se adaugă intensificarea secreției și înlăturarea sa, precum și efecte consecutive sedative antiinflamatorii ; aceste efecte se obțin prin utilizarea apelor sub formă de gargarisme, inhalații, pulverizații (încălzite la 34—38°C), în afecțiunile cronice ORL și bronhopulmonare și sub formă de irigații vaginale în afecțiunile ginecologice inflamatorii cronice.

Prin prezența iodului în cantitate de pînă la 26 mg/‰, se adaugă caracterului de bază al acestor ape sulfuroase, proprietăți suplimentare, atît în cazul apelor hipotone folosite în cură externă prin pătrunderea sa percutană precum și la la nivelul mucoaselor cu efect resorbtiv, vasodilator. După tratamentul cu ape iodurate se constată o creștere a iodurii și a eliminării urinare a sodiului, o concentrare și o remanență a iodului în țesuturile limfatice, toroidă, ficat. Principalele efecte ale iodului pătruns în organism se exercită prin intermediul tiroidei și hipofizei, acesta din urmă declanșînd o serie de modificări ale funcției tiroidiene, ovariene, cortico-suprarenale.

8.1. Nămolul terapeutic.

Nămolul utilizat în stațiunea Săcelu este un nămol mineral slab sulfuros, format din contactul apă minerală rocă. Una din caracterele sale fizice o constituie greutatea specifică sau densitatea, care la umiditatea de 50,8% este de 1,451 cm³, fiind legată direct de natura componentilor nămolului. Alte proprietăți de ordin fizic sînt : hidropexia — capacitatea de absorbție și reținere a apei ; termopexia — capacitatea de absorbție și reținere a căldurii ; plasticitatea — capacitatea de întindere și mulare pe suprafața corpului și granulometri, evidențiind mărirea și gradul de dispersie al particulelor solide din nămol (diametrul mai mare de 0,25—11,37%).

Compoziția granulometrică și rezistența la alunecare, precum și celelalte caracteristici, îl recomandă pentru folosirea sa terapeutică în stare naturală. Caracteristicile chimice sînt date de componenții minerali : 41,50% ; apă : 54,50% și compuși volatili : 3,90 %. Soluția de îmbibație este slab mineralizată, de tip clorurat sodic. Utilizarea nămolului în terapeutică se bazează pe efectul pătrunderii compușilor săi în piele, modificînd circulația, acționînd ca schimbător de ioni (datorită acizilor humici) avînd efect bacteriostatic, bacteriocid și trafic. Terapia cu nămol prezintă pentru organism un excitant general nespecific, o procedură terapeutică de intensitate mare, cu rol deosebit în antrenarea și călirea organismului, mai ales cînd ungeri cu nămol rece au loc în aer liber.

8.2. Factorii activi ai nămolului.

Pentru o corectă folosire a nămolurilor care să conducă la o eficiență maximă în tratamentul balneoclimatic, considerăm necesar să facem cîteva recomandări de ordin general : după cum arăta Bița Demayo (1965) această problemă de mare importanță mai are încă multe semne de întrebare datorită marii varietăți a nămolurilor de care dispune țara noastră. Prin cercetările întreprinse asupra nămolurilor s-au fixat o serie de repere pe care autorul citat le numește „factori activi”, care se împart în factori fizici (acțiunea mecanică, acțiunea termofizică, capacitatea de sorbțiune etc.) și factori chimici.

Acțiunea mecanică a băii de nămol se manifestă prin viscozitatea mare a băii care oferă o poziție odihnitoare corpului și prin presiunea hidrostatică mare, care favorizează expirația. Acțiunea termofilă este asigurată prin conductibilitatea

termică mică prin căldura specifică mare și prin absența curenților de convecție, permițând o transmisie lentă și constantă din nămol spre organism.

Urmarea unei băi de nămol este obținerea unei hipertemii de 1—2°C, considerată ca un factor balneologic important. Faza coloidală a nămolului condiționează calitatea capacității de adsorbție și absorbție. Diferența de concentrație creată între baie și organism duce la favorizarea secrețiilor și respectiv la inhibarea resorbțiilor. Pielea poate fi considerată ca o manta fiziologică de electroliți asupra cărora acționează ca schimbători de ioni cationii humici și zeoliții care intră în componența nămolurilor.

Factorii chimici prezintă o acțiune redusă, lipsa curenților de convecție din nămol nepermițând contactul direct cu pielea, decât unei cantități reduse de nămol. Se recomandă ca în terapia cu nămol să fie considerată acțiunea de ansamblu a tuturor factorilor activi, neputându-se conta pe factori izolați.

8.3. Indicații.

Organizarea diferitelor tipuri de cură care valorifică factorii naturali ai stațiunii, se face în funcție de scopul profilactic, curativ sau recuperator pe care îl dictează patologia cu care se prezintă bolnavii în stațiune.

În recuperarea afecțiunilor aparatului locomotor (afecțiuni reumatismale inflamatorii, degenerative, abarticulare, sechele posttraumatice ale membrilor) se impun, în genere, următoarele obiective :

- combaterea durerii și a inflamației ;
- prevenirea deformațiilor și a ankilozelor ;
- combaterea contracturilor musculare ;
- refacerea tonusului și a forței musculare ;
- conservarea capacității funcționale musculo-articulare existente ;
- combaterea osteoporozei ;
- prevenirea recidivelor etc.

În scop, profilactic, în cadrul reumatismelor inflamatorii se indică în stările alergice după reumatism poliarticular acut sau după infecții de focar, pe un teren hiperreactiv și cu instabilitate imunologică, cu algii articulare sau abarticulare.

În scop terapeutic, în poliartrita reumatoidă, în stadiile incipiente, ca și în spondilita ankilozantă, forme în evoluție centrale sau periferice, artrite psorafice.

În cadrul reumatismelor degenerative, cura cu scop profilactic se recomandă stărilor preartrozice întâlnite la copii, adolescenți, tineri cu tulburări statice ale aparatului locomotor, tipuri constituționale hipermobile cu laxitate capsulo-ligamentară și mioarticulară, cu tendință de obezitate și sedentarism, în condiții de muncă cu solicitare musculară predominant statică și tulburări circulatorii disfuncționale. Se recomandă, de asemenea, în spondilozele (cervicală, dorsală, lombară) simple compensate, fără manifestări de blocări în coxartroza la debut compensată sau ușor invalidantă, gonartroză primitivă, incipientă cât și în poliarthrozele localizate la mâini și picioare.

Pentru cură în scop terapeutic se recomandă acele stări de boală cu recidive, ușor sau moderat decompensate, cu capacitatea de muncă relativ păstrată, ușor sau moderat afectată din cadrul următoarelor afecțiuni :

- spondiloze cervicale, dorsale, ușor sau moderat decompensate musculo-articular, neurovegetativ, neuropsihic ;

- spondiloze lombare cu lombagie și lombosciatalgie subcronică și cronică ;

- stări dureroase, cronice după laminectomie lombară pentru hernie de disc ușor sau moderat decompensată ;

- tulburări statice vertebrale ușoare, medii, moderate ;

- coxartrozele — forme ușoare, moderate, avansate, decompensate, precum și formele operate (osteotomii, proteze) ;

- Gonartrozele, forme ușoare, moderat decompensate ;

- artrozele mâinilor, poliarthroze în general (forme cu decompensare neuropsihică, endocrină, vegetativă).

Pentru recuperare se indică în principal formele de boală care generează incapacitatea temporară de muncă semnificativă, cele cu deficit funcțional și potențial invalidant ca : spondilozele cervicală, lombară, dorsală, coxartrozele, gonartrozele, poliarthrozele. În cadrul reumatismelor abarticulare, pentru cură în scop profilactic, terapeutic și de recuperare, se recomandă următoarele afecțiuni : tendinoze, miogeloze spondilogene, tendopiersioze secundare artrozilor, peniculoze, paniculite, fibrozite, periartrita scapulohumerală etc. Sechelele posttraumatice ale membrilor constituie un alt domeniu care se indică în scop terapeutic, în cazul artrozilor posttraumatice (cu excepția articulațiilor centurilor) și tromboflebitelor reziduale (după trei luni de la faza acută).

Gura în scop de recuperare se indică redorilor articulare post-traumatice, șoldului operat, algodistrofiei post-traumatice, ale nervilor periferici, suferințelor după leziuni de tendoane, retracției ischemice Volckmann nechirurgicale, suferințelor complexe neuro-musculo-articulare prin zdrobiri de țesuturi, artrozelor post-traumatice ale centurilor (șold, umăr).

Se urmăresc obiective ca : reeducarea amilotrofiilor, a forței musculare și a coordonării mișcărilor, reducerea contracturilor musculare și a redorilor articulare, recuperarea sechelelor osoase și a leziunilor nervilor periferici.

Afecțiunile neurologice periferice reprezintă o largă categorie de neuropatii cu rol important în morbiditate, ale căror procente sînt în creștere, datorită în parte și creșterii numărului de traumatisme rutiere. Posibilitățile de recuperare în stațiune pun accentul pe kinetoterapie în bazine adecvate și săli de gimnastică, apoi pe o electro și termoterapie etc. Pentru cură în scop terapeutic, parezele ușoare, recente, cu potențial evolutiv favorabil și sechele minore după polineuropatii, se recomandă :

— modificări secundare tardive, de uzură, după poliomieliță. Pentru recuperare se indică : paralizii și parezele posttraumatice ale membrilor ; polineuropatiile după fază acută ; sindromul de coadă de cal ; sechelele după poliomieliță cu afectări secundare ale tendoanelor în vederea unor operații conectoare.

Obiectivele curei în stațiune se referă la :

— evitarea pierderilor de mobilitate și forță musculară datorită denervării, imobilizării prelungite sau leziunilor articulare, periarticulare ;

— reluarea activității pe măsura înervării și dezvoltării unor perechi compensatorii la nivelul segmentelor afectate ;

— reeducarea progresivă a sensibilității, înlăturarea tulburărilor trofice și vegetative ;

— combaterea sechelelor algice și inflamatorii ;

— reeducarea funcțiilor de coordonare a mîinii și picio-rului (prehensiunea și mersul).

În domeniul afecțiunilor sistemului nervos central, apele minerale și nămolul terapeutic din această stațiune se recomandă în scop terapeutic și recuperator în periparezele sechelare tardive (după doi ani de la debut) pentru tratamentul complicațiilor osteoarticulare, circulatorii și trofice, la bolnavii cu

mers protezat ; formele postinfecțioase mielitice după factorii compresivi, după arahnoidite spinale cronice sau posttraumatice (formele joase cu sindrom de coadă de cal). Obiectivele urmărite se suprapun celor enunțate mai sus în cadrul neuropoliilor periferice. Indicația apelor sulfuroase în astfel de afecțiuni se bazează pe acțiunea lor trofică, metabolică, de creștere a funcțiunilor oxidative și antitoxice, ca și pentru activarea circulației locale, urmate de resorbția proceselor inflamatorii cronice, acțiune la care participă și conținutul în NaCl al acestor ape ; în același sens acționează și împachetările cu nămol mineral.

Afecțiunile ginecologice constituie un domeniu larg de indicații, avînd în vedere mănunchiul de factori naturali al stațiunii. Pe lângă potențialul preventiv și curativ al microclimatului stațiunii, apele minerale sărate, sulfuroase, ca și cele sulfuroase, sărate, iodurate, avînd efecte similare pe compoizidelor (nămoluri terapeutice), acționează atît pe componenta vegetativă cu efect colinergic, cît și pe componenta vasculară și hiperanemiantă resorbțivă, potențată de H₂S.

Reamintim că prin componentele enumerate anterior apele minerale de la Săcelu, au și un efect antiinflamator, antialergic, histaminopexic și în cadrul afecțiunilor ginecologice, influențînd favorabil glandele secretorii cervicale ; de asemenea modifică pragul receptorilor și procesele enzimatice metabolice generale și locale, stimulează eliberarea de acetilcolină, favorizează restabilirea componenței biologice intravaginale.

Miloacele balneoclimatice se pot grupa în complexe terapeutice cu obiective diferențiate, realizîndu-se cure de relaxare, de resorbție, de stimulare și fortificare.

În general se recomandă în scop profilactic în tulburări funcționale în sfera genitală pe fond hiporeactiv determinate de :

- insuficiențe ovariene cu sau fără alte tulburări endocrine ;
- procese metronexiale vindecate anatomic, cu sau fără hipoplezii, sinechii, deviații, deplasări etc. ;
- tulburări locale de recepție hormonală sau tulburări funcționale primitive sau secundare ca : dischinezii hipotome, luxitate ligamentară cu tendință de prolaps, frigiditate etc. ;
- tulburări secretorii cervicale ;
- tulburări distrofice locale primitive sau secundare ;
- la agenți inflamatori ai sferei genitale, insuficiențe enzimatice-metabolice ;

O altă categorie de boli indicate în principal pentru o cură o constituie afecțiunile aparatului respirator. Pentru aceste boli, climatul și microclimatul stațiunii reprezintă un prim și important mijloc de profilaxie și terapie. Scoaterea bolnavului bronhopulmonar din mediul în care trăiește — de obicei poluat — și introducerea sa într-un mediu lipsit de agenți poluanți pentru aparatul respirator, precum este climatul stațiunii, creează condiții de mediu favorabil aplicării terapiei la acești bolnavi.

Apele minerale sulfurcase, clorosodice, iodurate, din stațiune, utilizate sub forma inhaloterapiei, sau acțiune de umidifiere a tractului bronșic favorizând drenajul produșilor de secreție bronșică. Aceste ape mai au, la nivelul mucoaselor respiratorii și o serie de efecte specifice antialergice și spasmolitice, antiinflamatorii și antiseptice, fluidifiante și trofice.

Cura în scop profilactic se adresează în primul rând muncitorilor care lucrează cu noxe respiratorii (pulberi, scame, gaze toxice, umidități sau aer uscat, variații de temperatură etc.) și care sînt predispuși la boli inflamatorii sau alergice bronhopulmonare.

O altă categorie de bolnavi indicați în acest sens o constituie persoanele cu diferite afecțiuni care în viitor pot dezvolta disfuncții ventilatorii: obezii, sechelari bacilari cu fibroze, cu aderențe sau simfize pleurale, cei cu deformări ale coloanei vertebrale dorsale, sechelari după traumatisme sau operații pe torace; în final o altă categorie în care intră persoanele care în antecedente au repetate pneumonii bacteriene sau virotice sau o mare sensibilitate de a face răceli în sezonul rece, ca de altfel și cei cu fenomene alergice ale căilor aeriene superioare.

Cura în scop terapeutic se recomandă convalescenților după pneumopatii acute, bacteriene și virotice, traheobronșitelor cronice, bronșitelor cronice simple, nevrozelor respiratorii.

Arsenalul terapeutic cuprinde pe lângă climatoterapie, aerosoli cu apă minerală și kinetoterapie (cura de teren, gimnastică respiratorie) proceduri de hidrotermie și electroterapie.

În concluzie terapia în stațiune va urmări scoaterea bolnavului din mediu, dezobșinuirea sau măcar reducerea fumatului și consumului de alcool, restabilirea celor două sisteme de apărare bronșice (mucociliar și macrofagic), reducerea inflamației bronșice, tonifierea generală a organismului (creșterea capacității de efort, îmbunătățirea capacității de termoreglare).

Afecțiunile ORL (otorinolaringologice) constituie un alt domeniu al patologiei pentru care se pot face recomandări de trimitere în stațiunea Săcelu în scop profilactic și curativ.

Tratamentul urmărește, în funcție de afecțiune, câteva obiective :

— îndepărtarea meconică a detritusurilor de pe suprafața mucoasei ;

— revitalizarea ciliilor vibrațili ;

— creșterea tonicității mucoasei ;

— desensibilizarea nespecifică ;

— antiseptizarea căilor superioare respiratorii ;

— dezobstruarea nazofaringiană și tubo-simpatică.

Apele minerale din stațiune (sulfurate, clorosodice, iodurate) prezintă un efect antiseptic, decapant, trofic și antiseptic, conform obiectivelor terapeutice pentru o serie de afecțiuni ca : rinosinuzitele cronice, catarale, rinosinuzitele cronice și alergice, rinofaringitele cronice, laringitele cronice, catarul tudo-simpatic. Ca afecțiuni asociate pentru trimiterea la cură amintim afecțiunile digestive, hepato-biliare și renale.

Afecțiunile digestive indicate pentru tratament în stațiunea Săcelu sînt : gastritele cronice cu aciditate scăzută, tulburările funcționale ale colonului (colonul iritabil, colite muco-membranoase), dischineziile biliare, dischineziile trahtului biliar, colecistiteele cronice necalcaroase, reglarea puseului acut. De asemenea se indică în diabetul potențial latent și asimptomatic pentru cure profilactice cu condiția realizării regimurilor dietetice corespunzătoare.

Afecțiunile renale constituie alte afecțiuni asociate pentru cură în această stațiune.

Crenoterapia se realizează cu doze care asigură un efect diuretic aproximativ 35—40 ml/kg corp/zi în 5—6 prize din care una obligatorie la culcare și alta în timpul nopții.

Trimiterea bolnavilor cu litiază urinară simplă infectată și a celor cu pielonefrită cronică se bazează pe necesitatea asigurării unui debit urinar constant ce realizează o hipotonicitate urinară, crează o activitate normală factorilor de apărare imunologică intrarenali.

Crenoterapia favorizează de asemenea drenajul urinar prin stimularea peristalticii căilor urinare și reducerea fenomenelor dischenetice de la acest nivel, influențînd favorabil metabolismul electroliților, sărurilor litopimatoare și inhibitorilor proceselor de cristalizare,

În acest scop profilactic cura se recomandă :

— bolnavilor care au în antecedente 1—2 colici renale cu eliminare de calculi, fără modificări funcționale ale căilor urinare ;

— bolnavilor care au avut pusee pasagere de infecții urinare ;

— bolnavilor cu bacteriurii semnificative asintomatice fără alte modificări ale căilor urinare.

Cura în scop terapeutic se adresează celor care prezintă următoarele afecțiuni renale :

— litiază renală operată ;

— litiază renală operată recidivată ;

— litiază renală cu calculi uretrali bazineto-caliceali, compatibile cu eliminarea ;

— pielonefrite cronice în afara puseelor de acutizare, fără fenomene de insuficiență renală decompensată, fără tensiune arterială ;

— infecții urinare.

Toate aceste afecțiuni pot beneficia de cura hidrominerală, cu condiția permeabilității căilor urinare apreciată urografic

Obiectivele urmărite sînt eliminarea calculilor cu dimensiuni compatibile cu expulzia spontană (diametrul mai mic de 8 mm) reducerea potențialului litogen, reducerea numărului de germeni din căile urinare sau chiar sterilizării de etapă, reducerea fenomenelor dischinetice ale căilor urinare.

Ca alte boli asociate dintre bolile endocrine apele minerale se recomandă în hiperestrogenismul genital — forma funcțională și sindromul hiperorhitic. În același sens, dintre bolile vasculare se pot recomanda hipertensiunea arterială esențială, stadiul I/II și secundară postclimax, ateroscleroză ca și arterirele aterosclerotice și varicele în stadii incipiente.

8.4. CONTRAINDICAȚII

Trimiterea la tratament în stațiune trebuie să țină seama de o serie de contraindicații generale și anume ;

— toate afecțiunile acute și cronice în perioadele de exacerbare ;

— toate bolile infecțioase în perioada de contagiozitate pînă la terminarea izolării obligatorii ;

— purtătorii de germeni patogeni ;

— toate bolile venerice în stadiul acut și contagios (sifilis, soporee etc.) ;

— stările Casective indiferent de cauza care le-a produs ;

— tumorile maligne, indiferent de formă, sediu sau stadiu evolutiv ;

— hemoragii repetate și abundente de orice natură ;

— epilepsia ;

— bolile singelui și organelor hematopoetice cu alterarea stării generale (anemie pernicioasă acută, leucemii etc.) ;

— boli parazitare helmitiaze, ankilostomiaze etc. ;

— tulburări psihice ;

— narcomaniile (morfinomanii, cocainomanii) și alcoolismul-cronic cu tulburări neuropsihice, toxicomanii.

La acestea se adaugă o serie de contraindicații speciale, în funcție de afecțiunile diferitelor aparate ale organismului uman, contraindicații de care va ține seama medicul care operează trimiterile în stațiune.

